

Gebiedsgerichte aanpak van reductie van nitraat- en ammoniakemissie

Wim de Hoop (KCGG); dehoop@kcgg.nl

T.b.v. webinar op 2 februari 2022:

Met medefinanciering van:

Stikstofplan provincie Limburg

LLTB: Wat zijn economische gevolgen, haalbaarheid en effectiviteit

LLTB spreekt in op stikstofplan provincie Limburg

LIMBURG DANIELLE FERON-ROEBROEK 03 DEC 2021 OM 11:20UUR

'Breng de sociaaleconomische gevolgen in beeld en laat de haalbaarheid en effectiviteit van maatregelen goed meewegen.' Dat was de belangrijkste boodschap van LLTB-bestuurslid Theo Coumans toen hij vorige week insprak bij Provincie Staten over de notitie 'Limburgse Aanpak Stikstofreductie en Natuurverbetering'.

“ Het gaat uiteindelijk om de kwaliteit van natuurgebieden en het behouden en vergroten van de biodiversiteit. Door de regelingen kunnen we in Limburg voortvarend aan de slag.

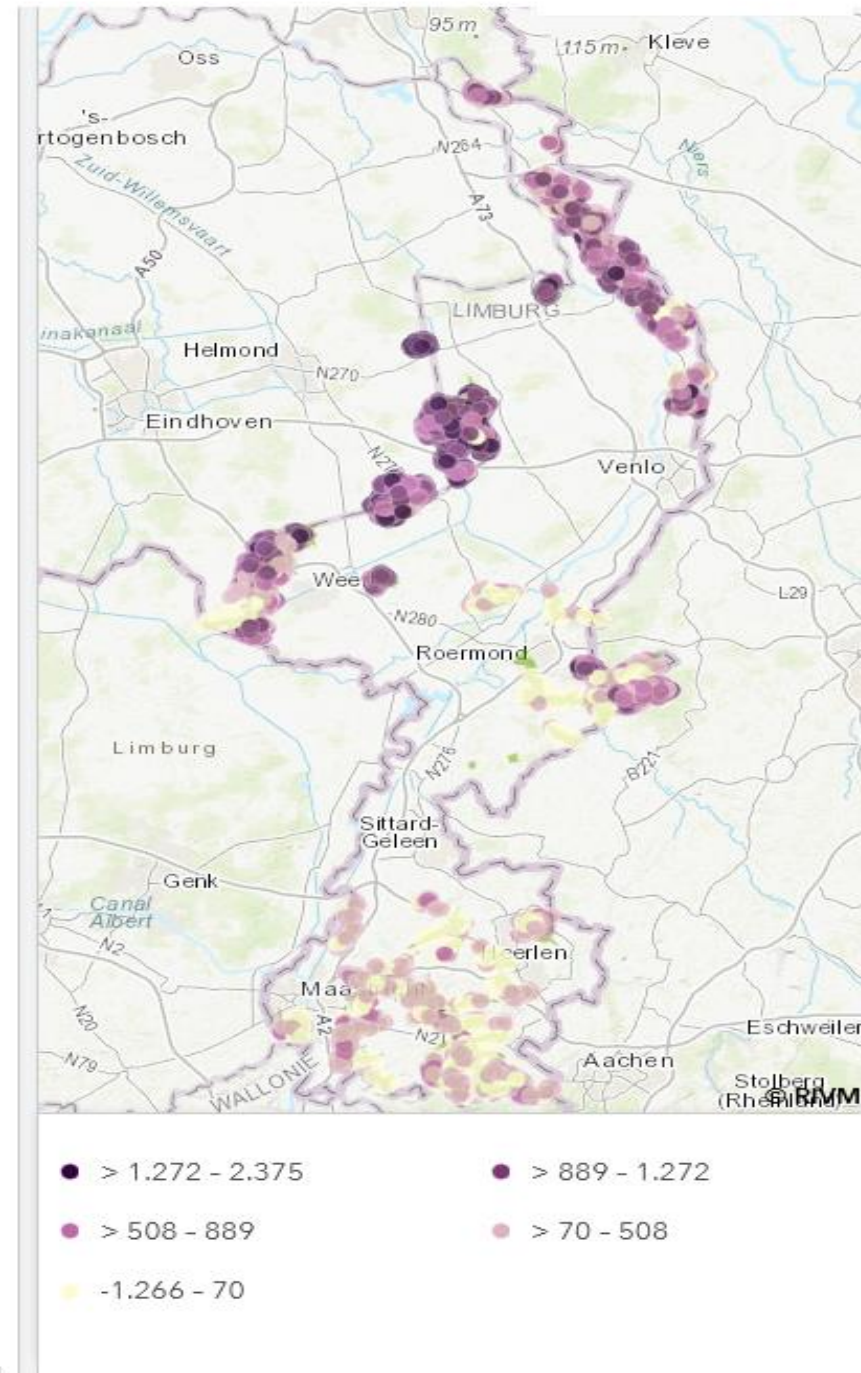
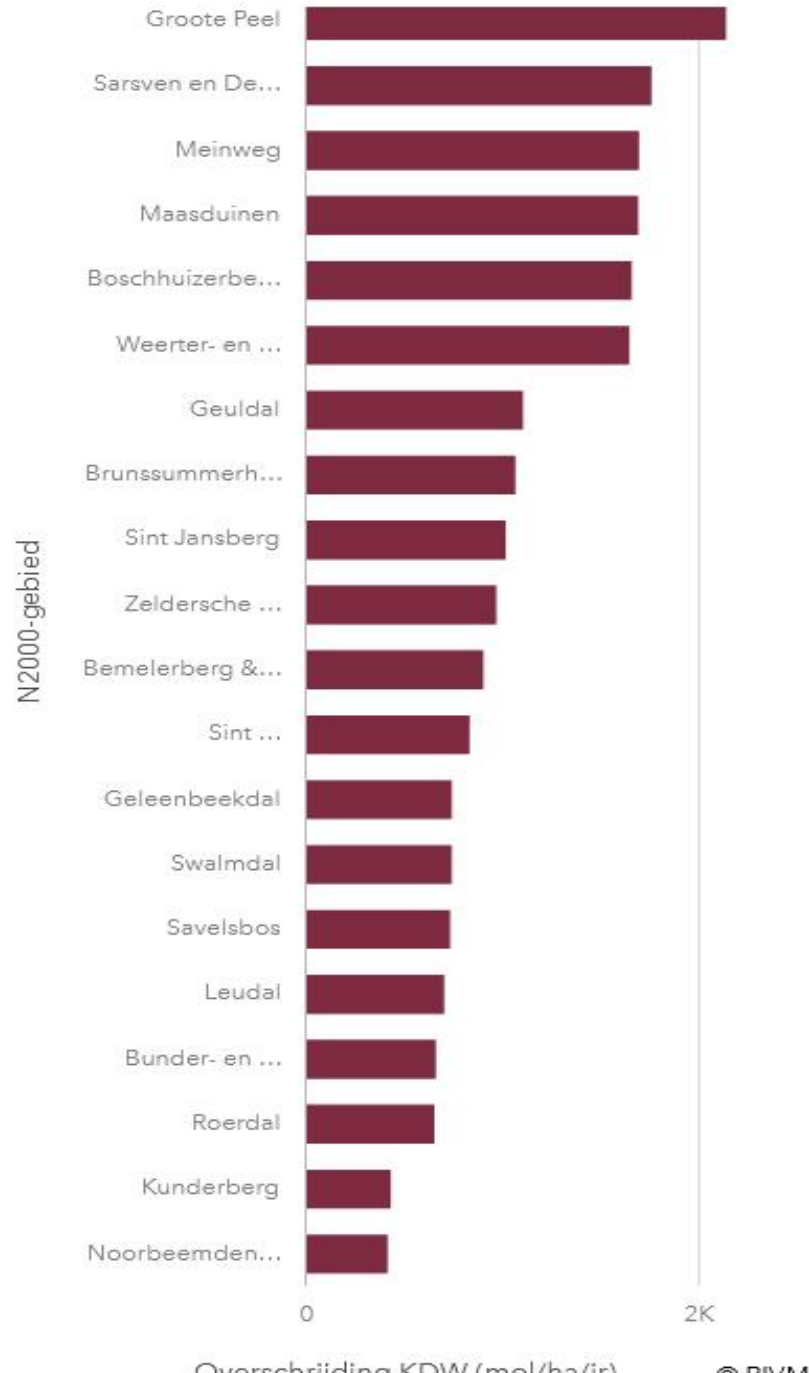
No regret-maatregelen

Vanwege een participatieve aanpak wordt het voorstel, dat naar verwachting begin 2022 in de Staten van Limburg al aan de slag met zogenaamde no-regret maatregelen voor natuurherstel, te weten:

- De vrijwillige opkoopregeling voor natuur en landschap in Limburg. Deze regeling staat voor de komende jaren op de agenda. Het doel van de regeling is het opnemen van landbouwgrond in het stikstofregistratiesysteem) waarna het - in het kader van het natuurherstel - kan worden uitgegeven. In Limburg zijn er veel agrariërs die zich vrijwillig hebben gemeld, gesproken.
- De Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKN) van augustus 2021. Met deze subsidieregeling krijgt de aanpak van het natuurherstel een impuls. Daarmee worden particulieren en terreinbeheerders staat gesteld daartoe aangewezen gronden om te vormen naar natuur, waarvoor ze afspraken hebben gemaakt in het Natuurpact met het Rijk (2013). De Provincie Limburg stelt hiervoor in een eerste openstelling € 20 miljoen beschikbaar.
- Specifieke Uitkering (SPUK) die het Rijk voor de stikstofaanpak extra ter beschikking stelt. Hierover volgt meer informatie na de zomer van 2021. De Provincie Limburg heeft in het kader van dit landelijke Programma Natuur voor de periode 2021-2023 een aanvraag gedaan ter waarde van 61,8 miljoen euro. Met dat geld nemen we samen met terreinbeheerders en waterschappen maatregelen om de milieucondities voor de zogenaamde gunstige staat van instandhouding van de habitats in onze N2000-gebieden te bevorderen en daarnaast een deel van de boscompensatie realiseren. Een aanvullende claim voor de periode 2024 -2030 wordt in 2021 en 2022 voorbereid.

Tot nu toe:
Opkoop
Subsidie op natuuronderhoud/-herstel

Limburg

Zuid-Holland: Eerste Uitvoeringsagenda Stikstof. Maart 2021

2.3 Gebiedsgericht in combinatie met actielijnen

We voeren de strategie gebiedsgericht uit rond de N2000-gebieden. Daar werken we met partners rond N2000-gebieden aan natuurherstel, bron-aanpak en ruimte voor vergunningverlening. Dit doen we in:

- 1. GGA Nieuwkoopse plassen
- 2. GGA Biesbosch
- 3. GGA Duinen
- 4. GGA Duinen-Eilanden

De belangrijkste bronnen van stikstof en ontwikkel-opgaven liggen ten dele in de GGA's. Ook zal het vaak effectief zijn om "over de GGA's" heen afspraken te maken over maatregelen/onderzoeken die relevant zijn voor alle GGA's. We werken daarom, gekoppeld aan de natuurversterking, de belangrijkste bronnen, transitie opgaven en behoefte aan ontwikkelruimte, met de volgende actielijnen:

- 1. Natuurherstel
- 2. Transitie landbouw
- 3. Transitie HIC
- 4. Verduurzaming stedelijk netwerk en mobiliteit

Nieuwkoop

2.008 ha

In de GGA Nieuwkoop zijn het halen van de natuurdoelen (door reductie van stikstofemissie en (versnelde) natuurmaatregelen) én het tegengaan van bodemdaling (klimaatakkoord) de twee belangrijkste doelen. In de ontwikkeling van het gebiedsplan worden onder andere de volgende acties / plannen besproken:

- Pilot Nieuwkoopse model
- Toepassing opkoopregeling agrarische bedrijven
- Inrichten van een overgangszone.

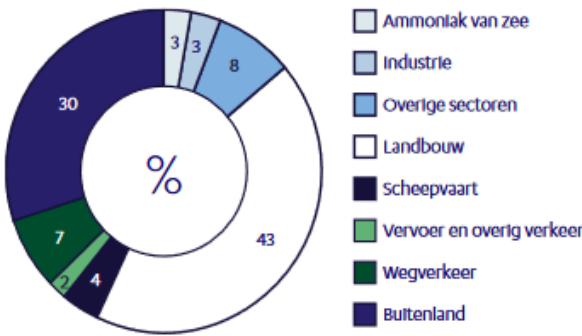
Procesmijlpalen

okt 2020	Opstellen gebiedskader
nov 2020 – juni 2021	Opstellen gebiedsplan
juni – juli 2021	Vaststellen uitvoeringsprogramma
sep 2021 – PM	Uitvoering

Sterke relatie met actielijnen **Landbouw** en **Natuur**

Bron: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), AERIUS Monitor versie 15 oktober 2020

Stikstofdepositie sectoren

Stikstofdepositie en doel voor gezonde natuur

mol N / ha / jaar	
Stikstofdepositie gemiddeld (2018)	1.131
KDW van meest kritische habitat/leefgebied	714

KDW overschrijding

PROPOSITIE STIKSTOF EN NATUUR

Vastgesteld in de GS-en van 23 resp. 30 november 2021
op voordracht van de BC Stikstof en de BAC Vitaal Platteland

Dit is de kern van ons aanbod:

Wij zijn bereid ons, samen met het Rijk, te binden aan doelen

- Wij nemen samen verantwoordelijkheid voor reductiedoelen én de staat van instandhouding in de gebieden. Wij doen dit met oog op de economische ontwikkeling en de leefbaarheid van het landelijke gebied.
- Hiervoor hebben we wel duidelijke doelen en integrale en flexibele instrumenten nodig én afspraken over uitvoeringskosten.
- Wij voeren regie op het aanbod van de gebiedspartners; elke provincie is bereid zich te committeren aan haar eigen inzet en om hierover binnen haar verantwoordelijkheden bestuurlijke afspraken te maken

Wij nemen, samen met het Rijk, onze verantwoordelijkheid

- Deze opgave heeft alleen kans van slagen als we het samen doen
- Dit vraagt ook om over de vierjarige bestuursperiode heen te kijken. Dit zorgt voor een duurzaam toekomstperspectief. Hierbij is een houding van commitment, elkaar aanspreken en leren door te doen nodig.

Wij hebben de gebiedskennis en kunnen de opgaven op elkaar laten aansluiten

- Wij zijn in staat de landelijke strategieën te vertalen naar de concrete uitvoeringspraktijk in gebieden
- Wij zijn in staat opgaven integraal te verbinden op een manier die passend is bij de specifieke gebiedsdoelen

Wij zorgen ervoor dat de uitvoering ook daadwerkelijk gebeurt

- Wij zijn in staat regie te voeren over de uitvoering en alle gebiedspartners hierop aan te spreken. Uiteraard nemen wij hierbij verantwoordelijkheid voor ons eigen aandeel, samen met het Rijk en de gebiedspartners
- Wij plaatsen de uitvoering binnen het perspectief van een leefbaar platteland en een duurzaam ontwikkelperspectief

Hiervoor hebben we wel duidelijke doelen en integrale en flexibele instrumenten nodig

NIEUWS

▲ © Niek Stam

Noord-Nederland wil voorrang voor stikstofmaatregelen

GRONINGEN JOOST DE LA COURT 24 FEB 2022 OM 16:43UUR

De drie provincies in Noord-Nederland willen dat haast wordt gemaakt met het verminderen van stikstofemissies. Ze stuurden vorige week een plan naar de ministers Christianne van der Wal voor Natuur en Stikstof en Henk Staghouwer van LNV waarin ze vragen om steun voor enkele snelle maatregelen op melkveehouderijen.

Noord-Nederland wil voorrang voor stikstofmaatregelen

Omdat:

- Reductie loopt moeizaam
- Opkoop valt tegen

Daarom snellere, effectieve maatregelen

- Financiële stimulans van 180 mln euro aan 4500 melkveebedrijven voor:
 - * water op stalvloeren
 - * water bij uitrijden mest en preciezer
 - * additieven aan veevoer
 - * meer weidegang
 - * lager eiwit in voer

Effect:

- driekwart van 4500 melkveehouders
- 20 tot 30 procent reductie

De noordelijke provincies willen niet wachten tot de gebiedsgerichte aanpak van de stikstofreductie in de regio's van start gaat, schrijven de drie betrokken gedeputeerden. 'De daadwerkelijk stikstofreductie komt slechts moeizaam op gang. En ook het effect van de opkoopmaatregelen valt tegen.'

Verder bestaat volgens de drie provincie's het risico dat de gebiedsgerichte aanpak vertraging oploopt. 'Daarom is er een dringende noodzaak en ruimte voor snellere maatregelen die een bewezen effectiviteit hebben', aldus de drie gedeputeerden.

Reductie van 20 tot 30 procent

Het gaat dan om ingrepen als het met water besproeien van loopvloeren in stallen, het verdunnen van mest bij het uitrijden, het toevoegen van additieven aan het veevoer of de mest, meer weidegang en het verlagen van het eiwitgehalte in voer. Ook het preciezer uitrijden of uitrijden bij niet-drogende weersomstandigheden kan worden toegepast. In totaal zou met het pakket een reductie mogelijk zijn van 20 tot 30 procent.

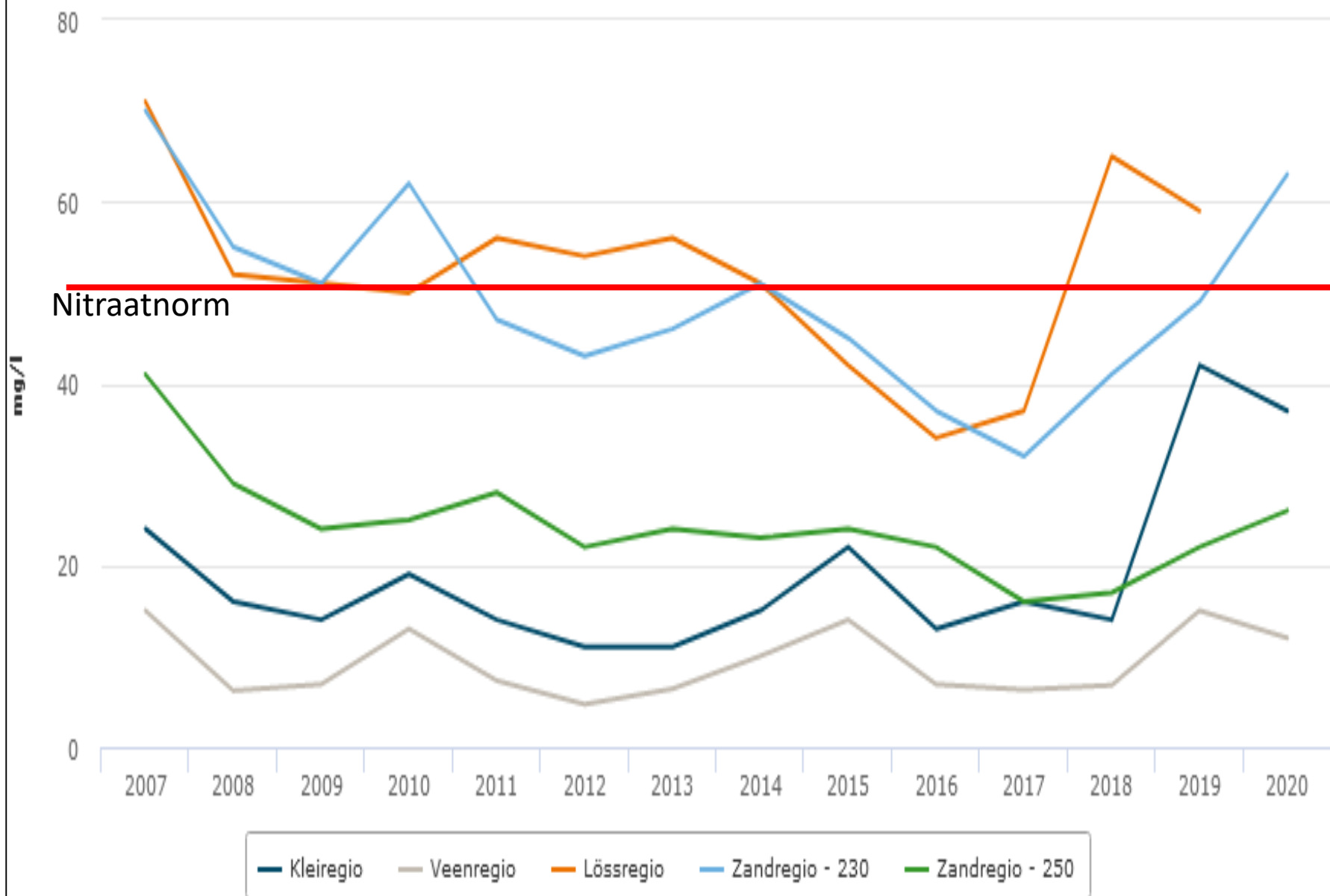
Als driekwart van de circa 4.500 noordelijke melkveebedrijven meedoet, is een vermindering aan ammoniakuitstoot mogelijk van 20 procent, aldus de provincie's. Deelname gebeurt op basis van vrijwilligheid.

Vergoeding voor investeringen

Voor de reducerende maatregelen moeten de boeren een vergoeding krijgen. Gedacht wordt aan bedragen tot 10.000 euro voor jaarlijkse kosten en tot 15.000 euro voor eenmalige investeringen. Veehouders die zijn geraadpleegd geven aan dat het pakket aan maatregelen leidt tot een geschatte kostprijsverhoging van 100 tot 200 euro per hectare. Het bijmengen van additieven en het aanschaffen van een mestrobot komt neer op zo'n 15.000 euro aan investeringen.

Uitspoeling van nitraat op derogatiebedrijven naar grondsoortregio

Opslaan

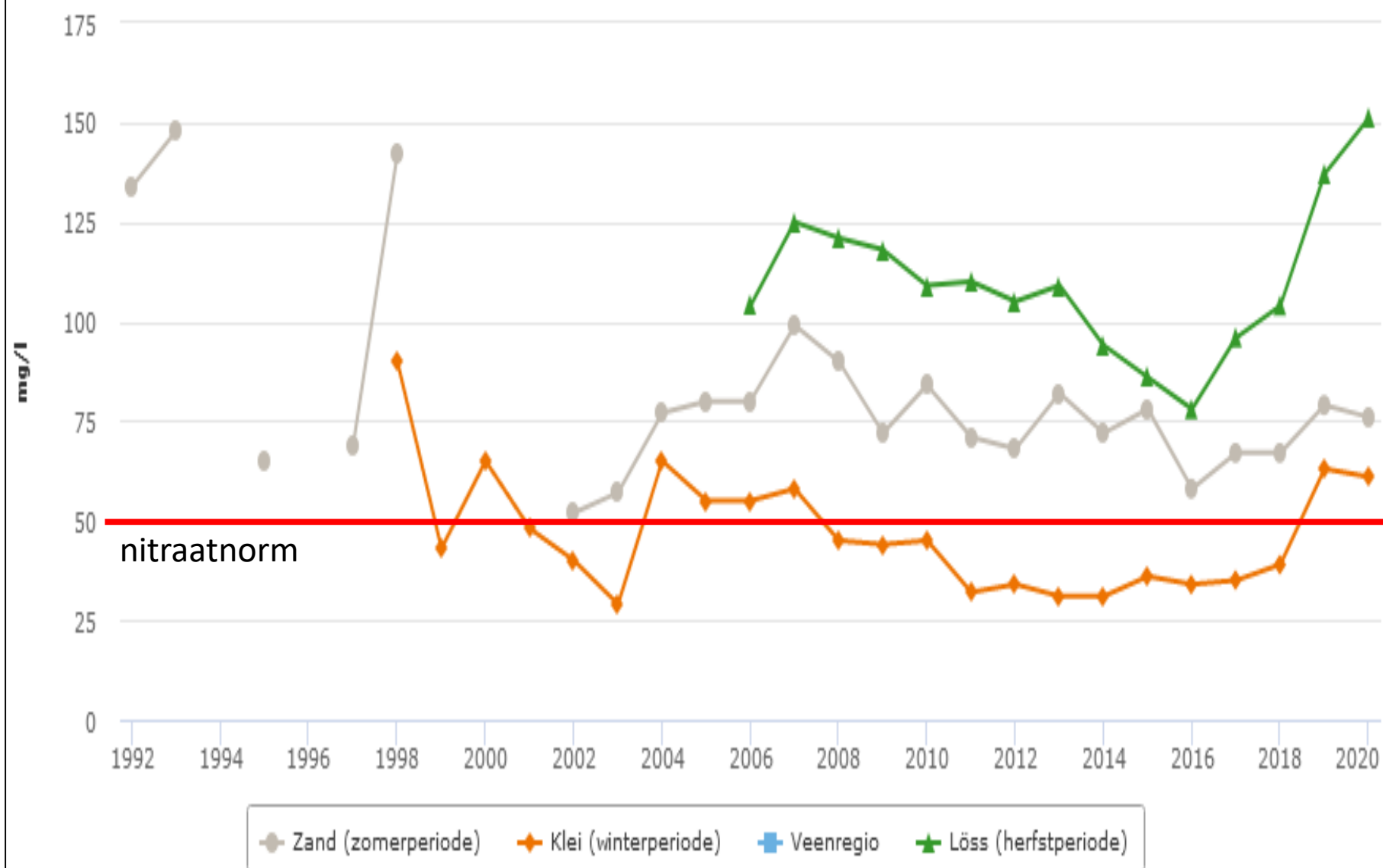

Bron: Derogatiemeetnet, Landelijk Meetnet effecten Mestbeleid

Nitraatconcentratie (mg/l) in het uitspoelingswater

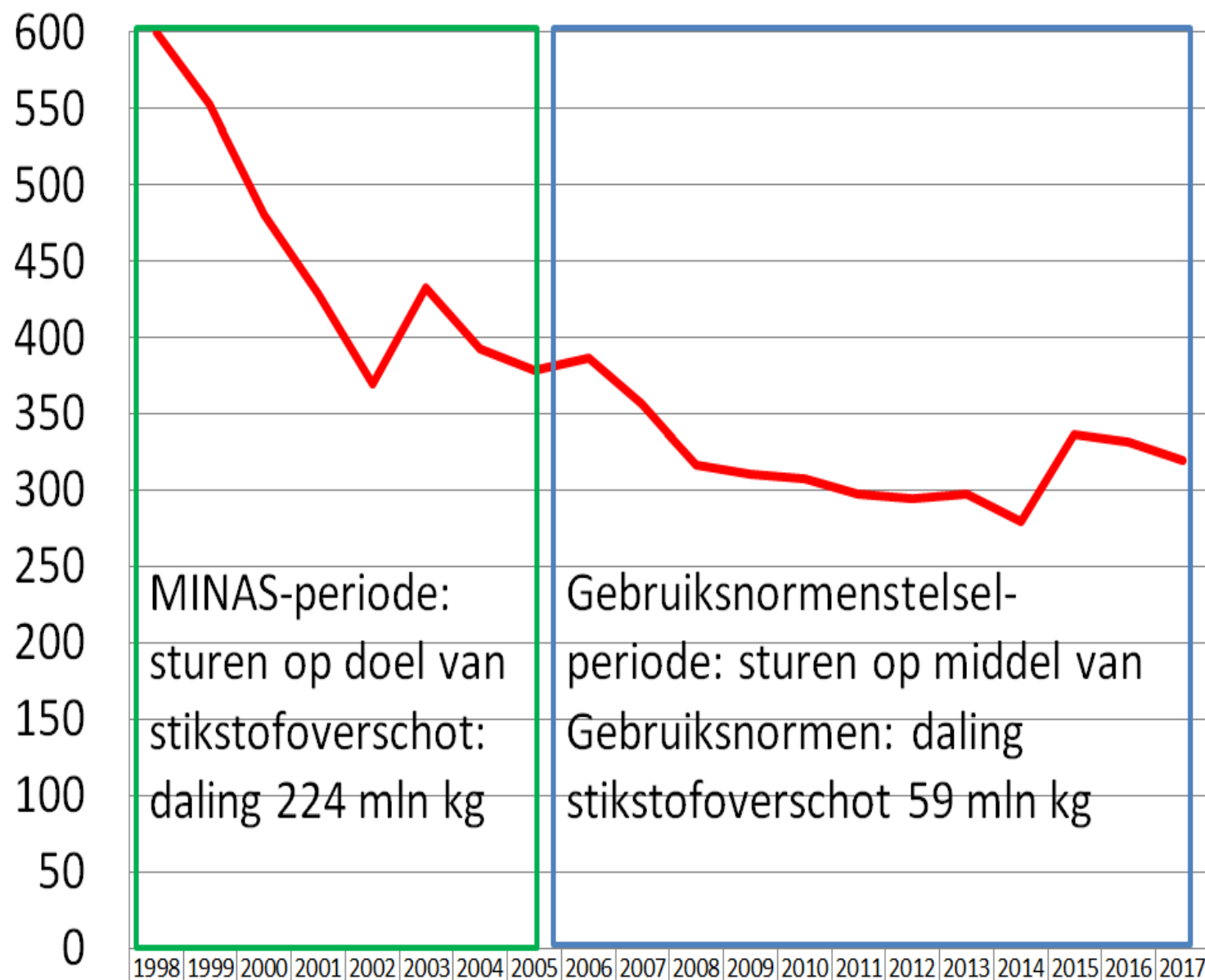
Akkerbouwbedrijven

Opslaan

Bron: RIVM, Landelijk Meetnet effecten Mestbeleid

Ontwikkeling van totale stikstofoverschot in landbouw, mln kg

MINAS-periode:
sturen op doel van
stikstofoverschot:
daling 224 mln kg

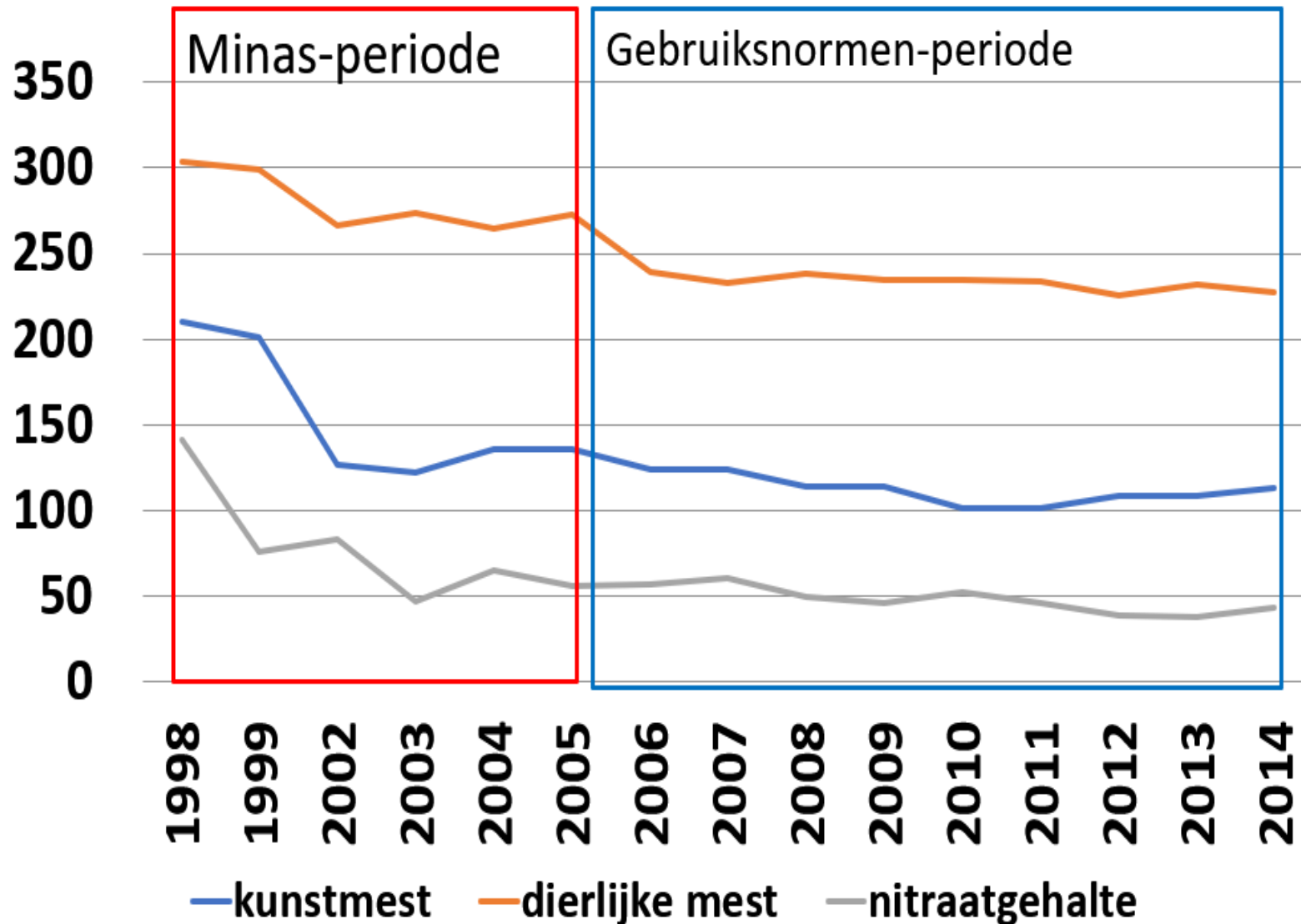
Gebruiksnormenstelsel-
periode: sturen op middel van
Gebruiksnormen: daling
stikstofoverschot 59 mln kg

— stikstofoverschot

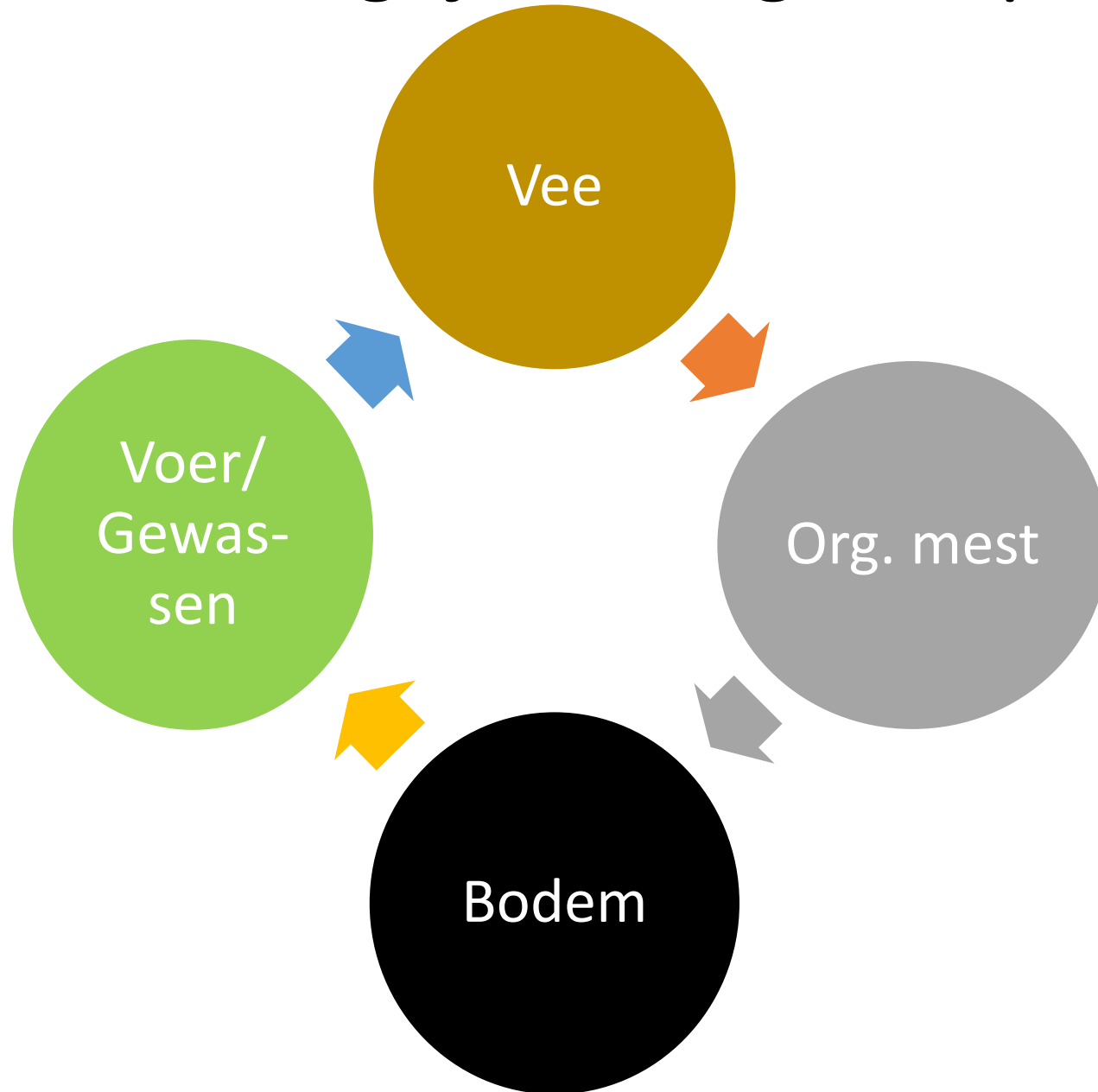
1998 1999 2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017

600 552 480 428 369 432 392 378 386 356 316 310 307 297 294 297 279 336 331 319

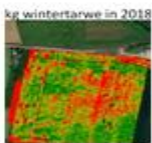
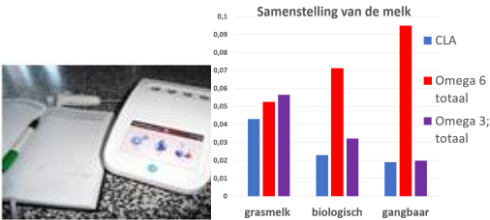
Verloop nitraatgehalte in het grondwater en gebruik van mest op melkveebedrijven op zand (Bron: LMM-LEI-BIN)

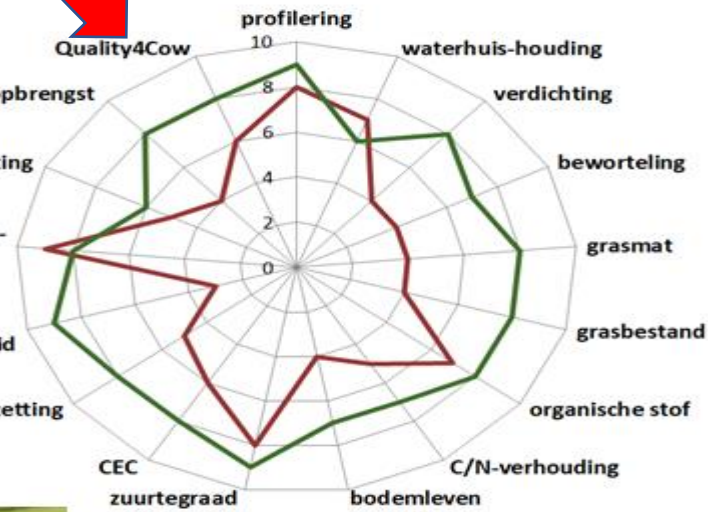
Benutten van belangrijke biologische processen

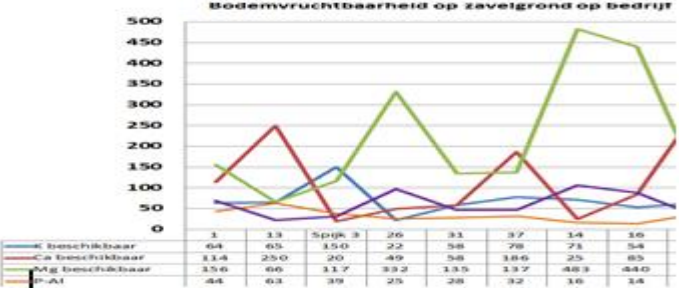
Vele innovaties voor sluiten kringloop en verdienmodellen

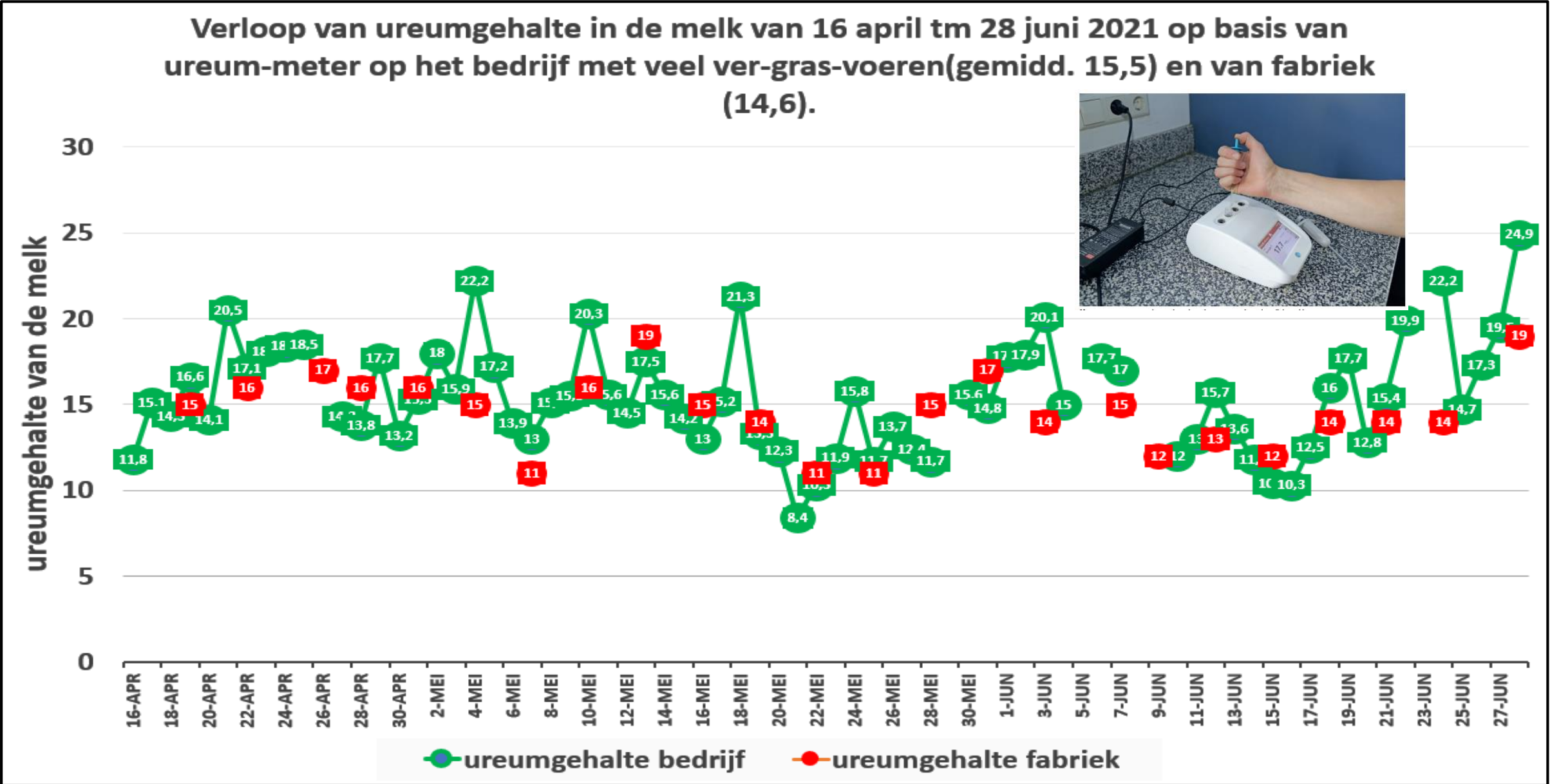
KCGG-BodemScan van graslandpercelen; 1= zeer slecht, 10=zeer goed

perceel 1
perceel 2

Voorbeeld 2: Van veel vers gras voeren met optimale benutting van eiwit van eigen land (met laag ureumgehalte) naar gezondere melk met veel gras en hooi

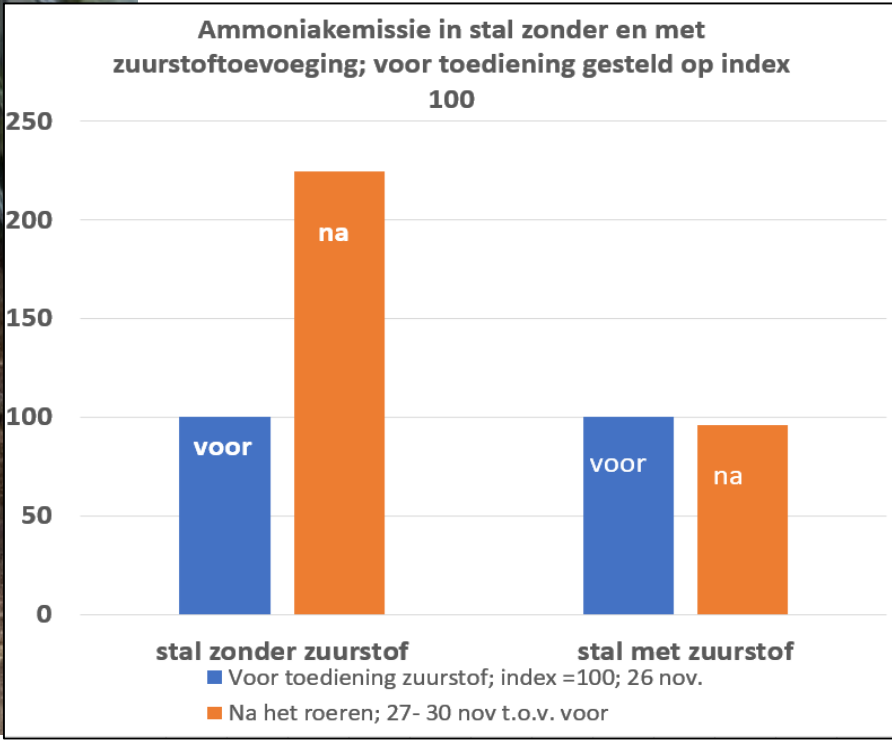

Voorbeeld innovatie:

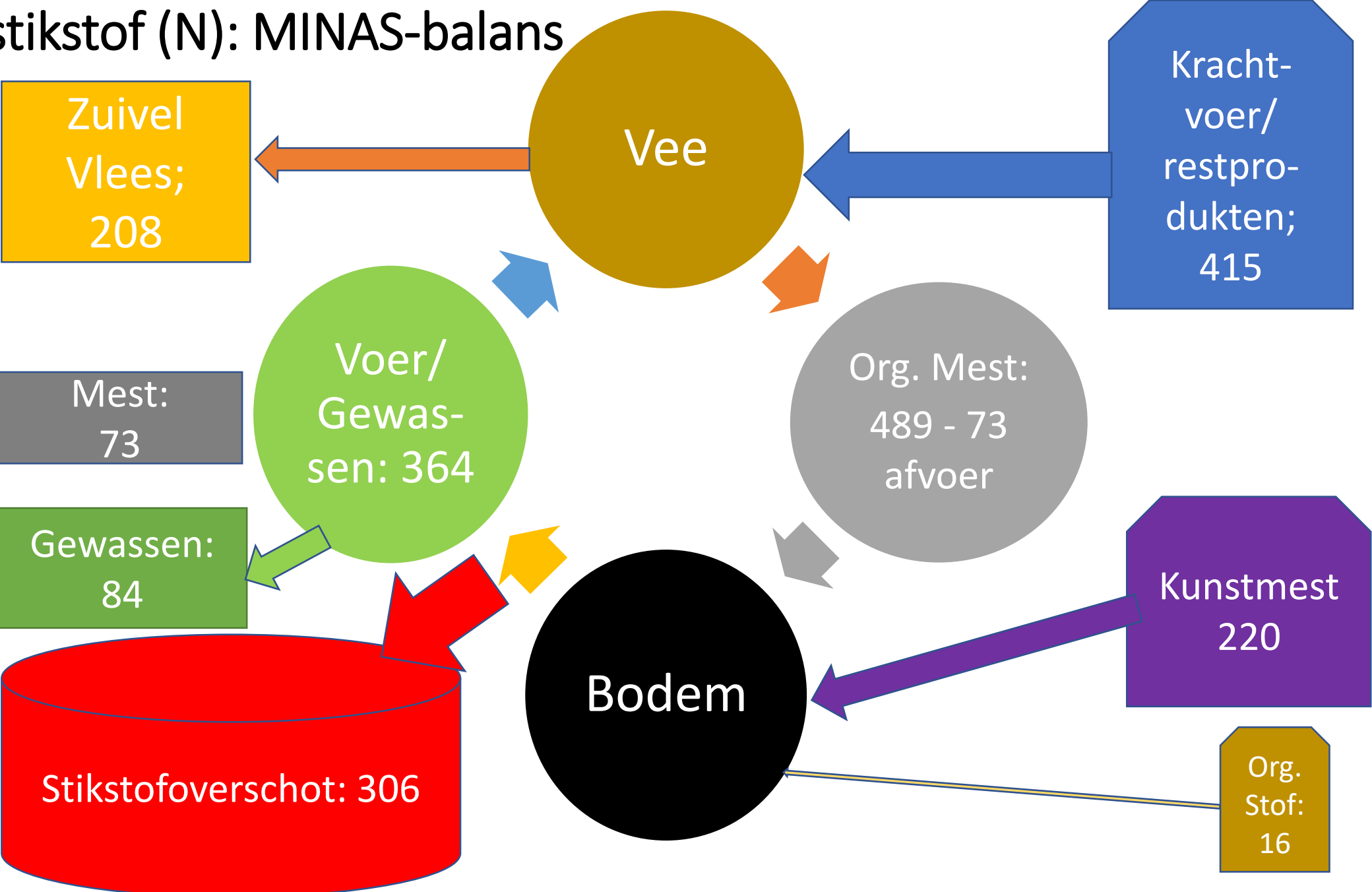

Water bij mesttoediening

Gestabiliseerde vloeibare zuurstof toevoegen aan de drijfmest

Mineralenbalans van Nederlandse landbouw in 2020; in mln kg stikstof (N): MINAS-balans

GEZONDHEID IN DRIEVOUD

Naar een gezond voedselsysteem
voor planeet, consument en boer

PROPOSITIE STIKSTOF EN NATUUR

Vastgesteld in de GS-en van 23 resp. 30 november 2021
op voordracht van de BC Stikstof en de BAC Vitaal Platteland

Dit is de kern van ons aanbod:

Wij zijn bereid ons, samen met het Rijk, te binden aan doelen

- Wij nemen samen verantwoordelijkheid voor reductiedoelen én de staat van instandhouding in de gebieden. Wij doen dit met oog op de economische ontwikkeling en de leefbaarheid van het landelijke gebied.
- Hierin hebben we wel duidelijke doelen en integrale en flexibele instrumenten nodig én afspraken over de kosten.
- Wij voeren regie op het aanbod van de gebiedspartners; elke provincie is bereid zich te committeren aan haar eigen inzet en om hierover binnen haar verantwoordelijkheden bestuurlijke afspraken te maken

Wij nemen, samen met het Rijk, onze verantwoordelijkheid

- Deze opgave heeft alleen kans van slagen als we het samen doen
- Dit vraagt ook om over de vierjarige bestuursperiode heen te kijken. Dit zorgt voor een duurzaam toekomstperspectief. Hierbij is een houding van commitment, elkaar aanspreken en leren door te doen nodig.

Wij hebben de gebiedskennis en kunnen de opgaven op elkaar laten aansluiten

- Wij zijn in staat de landelijke strategieën te vertalen naar de concrete uitvoeringspraktijk in gebieden
- Wij zijn in staat opgaven integraal te verbinden op een manier die passend is bij de specifieke gebiedsdoelen

Wij zorgen ervoor dat de uitvoering ook laagdrempelig gebeurt

- Wij zijn in staat regie te voeren over de uitvoering en alle gebiedspartners hierop aan te spreken. Uiteraard nemen wij hierbij verantwoordelijkheid voor ons eigen aandeel, samen met het Rijk en de gebiedspartners
- Wij plaatsen de uitvoering binnen het perspectief van een leefbaar platteland en een duurzaam ontwikkelperspectief

Hiervoor hebben we wel duidelijke doelen en integrale en flexibele instrumenten nodig

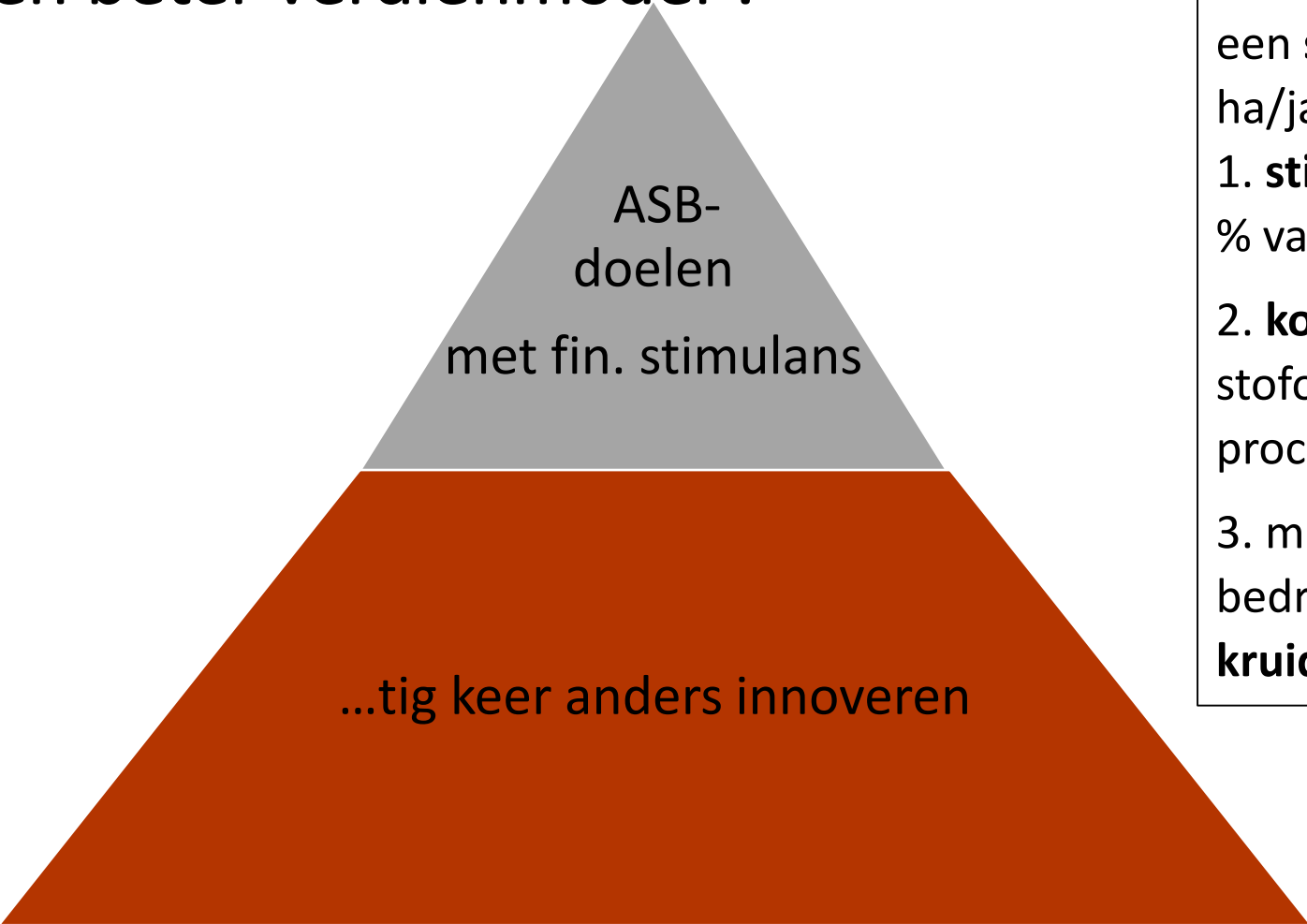
STIKSTOF PLAN VAN DE PROVINCIES

ip^o

Werk maken van de grote transities

Hoe alle bedrijven/innovaties integraal stimuleren voor minder emissies en beter verdienmodel ?

ASB-
doelen
met fin. stimulans

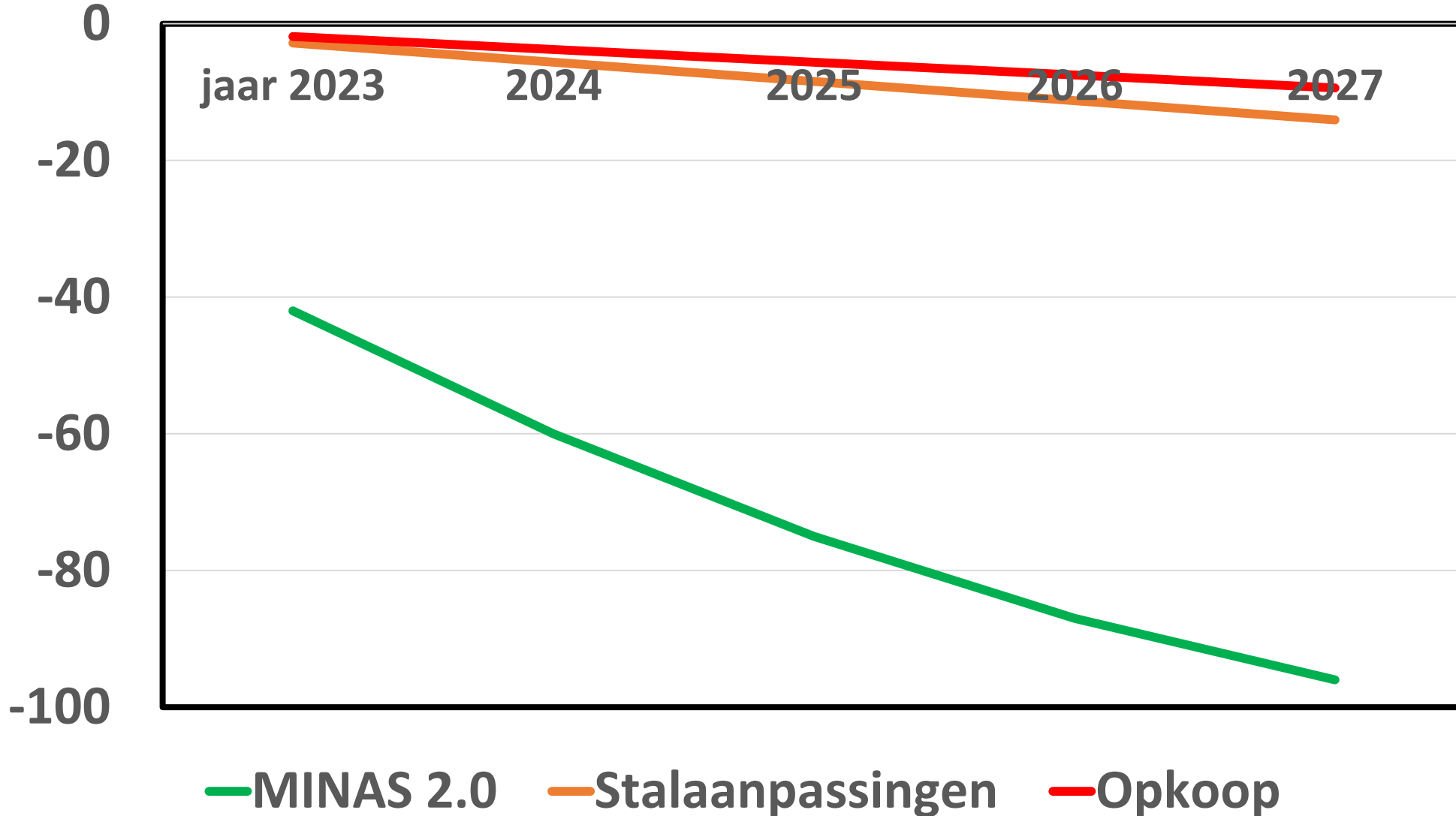
...tig keer anders innoveren

Concrete financiële stimulans:

een **stimulering** van minstens € 300 euro/ha/jaar onder de volgende voorwaarden:

1. **stikstofoverschot** per ha daalt onder 75 % van huidig gemiddelde van de sector;
2. **koolstofopbouw** door organische stofopbouw in de bodem van minstens 0,1 procentpunt;
3. minstens 3 % van oppervlakte van het bedrijf heeft extra **randenbeheer en/of kruidenrijk grasland**.

Jaarlijkse daling van nationale stikstofoverschot in mln kg N bij besteding jaarlijks 450 mln euro

ASB=MINAS 2.0: Doelenbeleid

- **Generiek systeem op nationaal niveau**
- **Gebiedsgerichte normstelling met dit generieke systeem**
- **Duidelijk, integraal en flexibel systeem**
- Effectief en efficiënt
- Snel winst voor milieu-, klimaat- en biodiversiteit

Blijft de boer aan het roer met verdienmodel

En kunnen vele bloemetjes/ innovaties/ bedrijven bloeien!!

**GEZONDHEID
IN DRIEVOLD**

Naar een gezond voedselsysteem
voor planeet, consument en boer